

Відгук
офіційного опонента
Мулярчук Лариси Михайлівни
на дисертаційну роботу Слободян Наталії Олександрівни на тему:
«Удосконалення управління соціогуманітарною компонентою
господарської діяльності промислового підприємства»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності).

1. Актуальність обраної теми дослідження

Одним із актуальних завдань, яке стоїть перед сучасними підприємствами і безпосередньо пов'язане із сталим розвитком галузей та регіонів України, є забезпечення стабільності окремих господарюючих суб'єктів та сфери обслуговування в умовах промислового виробництва на інноваційних засадах. Постійні зміни кон'юнктури у частині споживчого попиту на послуги не лише зумовлюють необхідність пошуку моделей протистояння ринковим викликам і впровадження ефективних форм організації обслуговування підприємств, а і повнішого задоволення культурологічних, медико-профілактичних та комунально-побутових потреб трудового колективу.

Протягом останніх років в усіх регіонах України спостерігається позитивна динаміка розвитку бізнесу у сфері послуг. У період інтеграції України у світовий простір, за умов наростаючої конкуренції та дефіциту попиту, стратегічного значення набуває підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва відповідно до рівня міжнародних стандартів, створення сприятливих умов для розвитку обслуговуючої інфраструктури в умовах промислових підприємств. Однак, наявний потенціал обслуговуючих підприємств використовується нерационально та не на повну потужність. Вітчизняні підприємства потребують розробки і впровадження передових методів ефективного управління, що сприяло б реалізації наявного потенціалу за рахунок обслуговуючого чинника підприємства, підвищенню фінансової результативності та ефективності діяльності окремих суб'єктів, досягнути чого можливо орієнтуючись на потреби ринку, а не на власні інтереси.

Разом з тим, у вітчизняній теорії економіки та управління проблеми поведінки споживачів послуг в умовах трудових колективів залишаються ще недостатньо досліджені, особливо у контексті впливу інструментів і засобів через дію конкретних механізмів управління. Зазначене не дозволяє максимально реалізувати резерви діяльності суб'єктів господарювання, враховуючи галузеві особливості сфери послуг.

Вищезазначене робить дисертаційне дослідження Слободян Н.О., яке присвячене проблемам удосконалення управління соціогуманітарною

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮКА	
Вхідний №	1/28-908
«15»	05 2015 р.
Підпис	<i>В.В.</i>

компонентою господарської діяльності промислового підприємства, подальший розвиток і поліпшення якості продукції, робіт і послуг, вдосконалення їх структури, розширення номенклатури та асортименту, як чинників повнішого задоволення запитів працівників в обслуговуванні, підвищення добробуту і культурного рівня життя народу, безперечно, важливим та актуальним.

2. Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами та темами досліджень.

Тема дисертаційної роботи відповідає науковому напрямку кафедри менеджменту інноваційної діяльності та підприємництва і є складовою науково-дослідних робіт Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України, зокрема, науково-дослідної теми № ВК 38-12 «Організаційно-економічний механізм управління ресурсним потенціалом підприємств сфери послуг в умовах трансформаційної економіки» (номер державної реєстрації 0112U002208) та № ВК 30-11 «Інноваційні підходи в управлінні економікою підприємств у сучасних умовах» (номер державної реєстрації 0111U002591), у контексті яких автор запропонувала шляхи вдосконалення управління розвитком культурологічного, медико-профілактичного та комунально-побутового обслуговування.

3. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації,

Ознайомлення з дисертацією, авторефератом, науковими працями у фахових виданнях та іншим публікаціями Слободян Наталії Олександрівни дає підставу зробити висновок про те, що отримані результати є обґрунтованими і достовірними.

Цілісність методологічного підходу забезпечується кваліфікованим використанням методів структурно-логічного, економіко-статистичного, системного та порівняльного аналізу, системного підходу, використанням достовірної фактологічної бази для дослідження економічних систем, механізмів господарювання у цих системах, внутрішньогосподарського механізму вітчизняних промислових підприємств, використанням факторного аналізу та моделювання при розробці шляхів удосконалення механізмів організації медико-профілактичного, комунально-побутового та культурологічного обслуговування, застосуванням методу парних порівнянь на основі багатовимірного шкалювання для побудови пріоритетного ряду чинників, що впливають на соціальну ефективність розвитку колективів промислових підприємств і таксономічного аналізу для визначення стану соціогуманітарного розвитку промислових підприємств.

Достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій автора підтверджена також результатами їх апробації на 5 науково-практичних конференціях різного рівня.

4. Зміст та завершеність дисертаційного дослідження

Мета дослідження відповідає темі дисертаційної роботи та формує її зміст. Завдання дослідження логічно розкривають перелік тих ключових моментів, які необхідно висвітлити для досягнення мети, основними з них є розвиток теоретико-методичних основ і розробка практичних рекомендацій з підвищення ефективності управління соціогуманітарним розвитком промислового підприємства як компонентом його господарської діяльності.

Реалізація мети зумовила необхідність виконання таких завдань:

- розкрити сутність економічної категорії «управління соціогуманітарним розвитком промислового підприємства» як компонентом господарської діяльності з виділенням основних завдань, закономірностей та принципів;

- розглянути та систематизувати основні вітчизняні та зарубіжні підходи до управління соціогуманітарним розвитком з метою їх практичного використання в умовах промислового підприємства;

- визначити перелік чинників і оцінити ступінь їх впливу на ефективність управління соціогуманітарним розвитком промислових підприємств;

- запропонувати модель формування оптимального складу об'єктів соціогуманітарної інфраструктури промислових підприємств;

- адаптувати методичний підхід до оцінювання індексу людського розвитку і стану соціогуманітарного розвитку промислових підприємств;

- сформувати організаційно-економічний механізм та практичні заходи до удосконалення управління соціогуманітарним розвитком промислових підприємств;

- розробити методику визначення економічної та соціальної ефективності соціогуманітарних заходів у розвитку промислових підприємств в умовах суспільної та ринкової нестабільності.

У першому розділі **«Теоретичні основи управління соціогуманітарною компонентом господарської діяльності промислового підприємства»** розкрито зміст, принципи і мету організації управління соціогуманітарним розвитком промислового підприємства як його господарської компоненти. Виявлено особливості споживання лікувально-оздоровчих, комунально-побутових та культурологічних послуг в умовах промислового підприємства. Вивчено загальний досвід управління соціогуманітарним розвитком підприємства в умовах промислової галузі. Визначено методику формування інформаційної бази дослідження ефективності господарської діяльності та її соціогуманітарної компоненти. Водночас встановлено, що більшість промислових підприємств не в змозі самостійно забезпечити належного рівня не лише соціального захисту своїх працівників, а і медико-профілактичного, культурологічного та комунально-побутового обслуговування.

Дотепер не створено нової, адекватної ринковому середовищу, системи соціального обслуговування в умовах промислових підприємств, через

складні соціально-економічні процеси, що супроводжуються зростанням безробіття, зубожінням значних верств населення, збільшенням заборгованостей по соціальних виплатах, соціальним розшаруванням суспільства, скороченням тривалості життя, що в кінцевому підсумку призводить до значних втрат трудових і людських ресурсів. Виходячи з цих умов, автором запропоновано здійснити формування категорії «управління соціогуманітарним розвитком промислового підприємства» як його господарською компонентою.

У другому розділі **«Аналіз сучасного стану управління соціогуманітарним розвитком промислового підприємства»** здійснено аналіз особливостей формування зовнішнього і внутрішнього середовища соціогуманітарної діяльності промислового підприємства.

Дано оцінку медико-профілактичного, комунально-побутового та культурологічного рівня обслуговування трудового колективу в умовах промислового підприємства. Виявлено проблеми алгоритмізації цих процесів. Автор ґрунтовно здійснила системний аналіз та оцінку управління господарською діяльністю підприємства та його соціогуманітарною компонентою, визначила основні зовнішні та внутрішні чинники, які справляють негативний вплив на ефективність управління розвитком промислових підприємств, здійснила їх класифікацію та довела необхідність удосконалення організаційно-економічного механізму функціонування соціогуманітарної сфери.

В реалізації цього процесу застосовано методику визначення індексу людського розвитку трудового колективу підприємства та методику оцінювання стану соціогуманітарного розвитку промислового підприємства, як триєдиного процесу розвитку комунально-побутового, медико-профілактичного та культурологічного обслуговування.

У третьому розділі **«Удосконалення механізму управління соціогуманітарною компонентою господарської діяльності промислового підприємства»** здійснено формування засад організаційно-економічного механізму удосконалення управління розвитком соціогуманітарної компоненти господарської діяльності промислового підприємства. Автором здійснено визначення стратегії соціогуманітарного розвитку промислового підприємства. Запропоновано методику визначення ефективності соціогуманітарних заходів в умовах промислового підприємства. Ці обставини обумовлюють розробку парадигми удосконалення управління соціогуманітарною сферою як компонентою господарської діяльності промислового підприємства в ланцюзі: держава – галузь, підприємство – споживачі продукції, робіт та послуг Об'єкт і предмет дослідження визначені цілком обґрунтовано та коректно.

Наукові положення, отримані автором, сформульовані коректно. За кожним з них визначено науковий результат, сутність його новизни та ступінь глибини дослідження.

Визначення завдань сприяло конкретизації предмета та об'єкта дослідження, вибору методів, що, у свою чергу, дозволило автору виконати

дослідження на високому рівні, зробити важливі висновки і пропозиції, які мають як теоретичне, так і практичне значення. Цьому сприяли застосовані у процесі дослідження методичні прийоми загальнонаукового та спеціального характеру (структурно-логічний і системний види аналізу; методи економіко-статистичного аналізу, прогнозування та експертних оцінок; факторний аналіз та моделювання).

Як відмічалось, основні положення дисертаційної роботи є достатньо обґрунтованими і достовірними. Вони базуються на кваліфікованому використанні законодавчих, нормативних і статистичних інформаційних джерел, фактичних звітних даних діючих промислових підприємств, літературних джерел, наукових розробок з питань, що розглядаються в науковій роботі.

5. Наукова новизна отриманих результатів.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи визначається сукупністю опрацьованих теоретичних положень, розроблених методичних підходів та практичних рекомендацій до удосконалення управління соціогуманітарним розвитком промислового підприємства як компонентою його господарської діяльності в умовах нестабільного суспільства та трансформаційної економіки, формування організаційно-економічного механізму функціонування обслуговуючих трудовий колектив структур.

У межах дослідження вперше у контексті організаційно-економічного механізму розроблено модель формування оптимального складу об'єктів соціогуманітарної інфраструктури промислових підприємств, яка ґрунтується на комбінуванні при їх виборі, що дасть змогу вирішити проблему у наступному варіанті: постановка мети, оцінка ситуації, виявлення проблем та прийняття управлінських рішень.

Удосконалено: метод оцінювання соціальної та економічної ефективності соціогуманітарного управління; методичні підходи до оцінювання впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища на ефективність управління соціогуманітарним розвитком промислових підприємств з урахуванням рівня якості медико-профілактичного, комунально-побутового та культурологічного обслуговування, максимізації рівня соціальної захищеності членів колективу підприємства.

Набули подальшого розвитку: зміст економічної категорії «управління соціогуманітарним розвитком промислового підприємства» як компонентою господарської діяльності з урахуванням інтересів соціальних партнерів для підвищення соціально-економічної ефективності господарської діяльності підприємств та досягнення їх соціальної стабільності; алгоритм оцінювання індексу людського розвитку на основі інтегрального підходу та стану соціогуманітарного розвитку промислового підприємства, як триєдиного процесу розвитку комунально-побутового, медико-профілактичного та культурологічного обслуговування, що дозволяє системно охарактеризувати це явище на мікрорівні та визначити його кількісно.

6. Теоретичне значення результатів дослідження полягає у систематизації та уточненні теоретичних засад щодо формування передумов удосконалення управління соціогуманітарною компонентою господарської діяльності промислового підприємства. Виконане дослідження дозволило уточнити сутність та економічний зміст обслуговування трудового колективу в умовах виробництва. Виділено тенденції розвитку обслуговуючих структур в умовах підприємства. Запропоновано основні принципи, організаційно-економічні засади та напрямки удосконалення управління соціогуманітарною компонентою господарської діяльності промислового підприємства

7. Дисертаційне дослідження має значну практичну цінність.

Одержані у роботі результати можуть бути використані для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств шляхом активізації їх соціогуманітарної компоненти господарської діяльності.

Наукові розробки автора використані під час підготовки планів роботи промислових підприємств Тернопільської області, Академії соціального управління промисловими підприємствами (довідки додаються). Основні положення наукової роботи відображені в навчальних програмах «Економіка підприємств», курси яких читають студентам Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, Тернопільського державного медичного університету.

Важливою характеристикою запропонованих у дисертації моделей і методичних підходів є можливість їх застосування в соціогуманітарній оцінці ефективності діяльності підприємств у розрізі окремих компонент та видів послуг з урахуванням специфіки обслуговуючих технологій та участі окремих суб'єктів у створенні комплексного обслуговуючого продукту.

Основні результати дослідження опубліковано у 12 публікаціях (9,5 друк. арк.), зокрема в одній колективній монографії (особисто авторів належить 4,56 друк. арк.), 3 статтях у наукових фахових виданнях України (1,88 друк. арк.), 3 статтях у наукових виданнях України, що включені до переліку міжнародних наукометричних баз (2,65 друк. арк.), 5 тез доповідей у збірниках та матеріалах міжнародних та внутрівузівських науково-практичних конференцій (0,41 друк. арк.).

Структура та обсяг роботи. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації становить 266 сторінки комп'ютерного тексту, з них основний текст 235 сторінок, який охоплює 17 таблиць (з них 3 займають повні сторінки) та 19 рисунків (з них 6 займають повні сторінки), список використаних джерел, що налічує 206 найменувань на 22 сторінках, 7 додатків на 9 сторінках.

По структурі, обсягу і оформленню дисертація відповідає вимогам ДАК України до кандидатських дисертацій.

8. Дискусійні положення, зауваження та недоліки дисертаційної роботи

Разом з тим, дисертаційна робота має певні дискусійні моменти та недоліки:

1. Наприклад, поняття, що коментуються в першому розділі наукової роботи серед яких: «соціогуманітарна компонента господарської діяльності» і «соціальний розвиток промислового підприємства» часто використовуються у синонімічному значенні, що є некоректним з огляду на авторське розуміння сутності загального процесу. Доречно було б чіткіше визначити та розмежувати ці поняття, пояснити їх вживання у тому чи іншому контексті.

2. Автор, стараючись максимально наблизити дослідження до практичного використання результатів, у змісті прив'язується до рівня обслуговуючих суб'єктів різногалузевого промислового підпорядкування. За нашим переконанням, варто було б повніше враховувати регіональну специфіку функціонування підприємства, акцентувати увагу на досвіді підприємств, наприклад, Західного регіону.

3. На наш погляд, дисертаційна робота значно виграла, якщо б була ширше розглянута методологія аналізу інноваційної діяльності обслуговуючих підприємств, автор могла б доповнити етапами його здійснення, охарактеризувати відповідні їм методи аналізу та показники, що найбільшою мірою відповідають задачам аналізу.

4. У аналітичній частині дисертаційної роботи підрозділи 2.2, 2.3 містять великий обсяг аналітичної інформації, що характеризує загальний стан та ефективність окремих компонент обслуговуючого процесу і не відображає сучасної ситуації за темою дослідження.

5. Потребує глибшого обґрунтування вибір раціональних критеріїв в якості пріоритетів формування і закріплення сприятливих для підприємств моделей поведінки споживачів.

6. Дискусійним є питання з приводу вибору оптимальних продуктивних форм у рамках виробничо-технологічного процесу. Потребує свого обґрунтування вибір критеріїв оцінки перспективних форм співпраці з обслуговуючими підприємствами, а також доведення їх переваг і недоліків з огляду на складну структуру економічних відносин між суб'єктами у технологічному процесі у сфері послуг та специфіку промислового виробництва.

8. У науковій роботі не відображено як впливатимуть на діяльність підприємства екологічні чинники. В дисертації мало відображено закордонний досвід у цій сфері діяльності.

Відзначаючи високий рівень наукового стилю і грамотності написання тексту дисертації, слід вказати на окремі помилки технічного характеру: надмірне захоплення складнопідрядними реченнями, що потребує редагування.

Однак, висловлені зауваження в цілому носять рекомендаційний характер і не знижують наукової та практичної цінності висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

Дисертація Слободян Н.О є завершеною науковою працею, що має цілісний характер. Вона відзначається достатньо високим рівнем дослідження проблеми та узагальнення висновків, які характеризуються достовірністю, новизною і практичною цінністю.

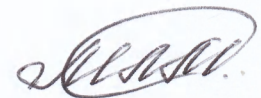
Автореферат повною мірою відображає зміст і структуру дисертаційної роботи.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Слободян Н.О. на тему: «Удосконалення управління соціогуманітарною компонентою господарської діяльності промислового підприємства», представлена на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) є завершеною науковою працею, в якій отримано нові науково-обґрунтовані теоретичні та практичні результати. Актуальність, новизна, обґрунтованість основних наукових положень, висновків і рекомендацій проведеного дослідження, а також його значущість для економічної науки і практики свідчать, що дисертаційна робота загалом відповідає вимогам пунктів: 9, 11, 12, «Порядку про присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07. 2013 р. № 567 та документам МОН України щодо кандидатських дисертацій, а її автор – Слободян Н.О. заслуговує присвоєння їй наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

Доцент кафедри комерційної діяльності
ПВНЗ «Тернопільський комерційний інститут»,
кандидат економічних наук

Мулярчук Л.М.

Лілія Мулярчук
Інспектор на

Мулярчук Н.О.